

BÁTASZÉK ÉS SÁRKÖZ

TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI, TANÜGYI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Előfizetési ár:	
Egész évre . . .	8 K.
Fél " " " " " " " "	4 " "
Negyed " " " " " " " "	2 " "
Egyes szám 16 fil.	

Megjelen minden vasárnap.

Szerkesztőség: Király-ut — Kiadóhivatal: Zrinyi-utcza
Bátaszék.

Szerkesztik és kiadják:

Joó Károly.

Szélig Gáspár.

Hirdetési ár:	
Egész oldal . . .	20 K.
Fél " " " " " " " "	10 " "
Negyed " " " " " " " "	5 " "
Nyiltérnek sora 30 fill.	
Hirdetések a nyomdában is fölvetetnek.	
Kéziratok vissza nem adatnak.	

A háboru.

Idáig csendes szemlélői vagyunk a távol keleten dúló nagy csatározásoknak, beszélünk itten ottan e legaktuálisabb témáról, meghányjuk vetjük az eshetőségeket, találgatjuk, jósolgatjuk, hogy melyik fél fog győzedelmesen kikerülni az ütközetből. Közben meg a tengeren durrognak az ágyuk, röpöködnék a sulyos golyóbisok, lángba borulnak hatalmas hadihajók, elhullanak katonák és a világ izgatottan lesi az újabb és újabb híreket.

Mig két nemzet áll szemközt egymással s viaskodik, az igazáért, addig félig meddig megjárja. Így is elég rémes és megdöbbentő e hadakozás, tekintetbe véve ama körülményt hogy az egyik háborut viselő fél Oroszország, mely maga egy félvilágrészt jelent s nyomán megmozdul a föld, meginog a talaj s magával sodor, ragad egy csomó országot.

Ha az előjelek nem csalnak — a mitől különben a jó Isten óvjon bennünket, — az orosz-japán hadakozással szemben nem fognak semlegesen viseltetni egyes nemzetek. Hogy mért, azt nem keressük e helyütt, nem is célunk kutatni, de ha befog következni ez az eset, messze kiható következményei lesznek. Sulyosan érzi majd ennek hátrányait az egész világ.

Csupán gazdasági szempontból nézvéen e netán bekövetkező eseményt, megmérhetetlen bajok kutforrásává lesz. S ez első sorban a szegény, szűkes viszonyok között élő

emberiségre a legnagyobb istencsapás volna. Nálunk kétszerte sulyosabb a földhöz ragadt emberekre ez. Amugy is tele vagyunk megannyi bajjal, még az ág is húz bennünket, nehéz a megélhetés, nap-nap újabb és újabb nélkülözhetetlen cikkeknek emelik fel az árát, nagyban burjánzik a kartell. Szén, petróleum, cukor stb. drágul. Maga a kenyér, a mely a sok ezer szegény ember mindennapi eledelét képezi; drágább lesz, mert a liszt árát felszöktették, a lisztét, a miből óriási mennyiségben exportálunk a világ minden részében.

Ime a háboru szele már érezhető s ha a mindenható elnem háritja a veszedelmet, a szellő szél és viharrá kerekedik és végig nyargal a földtekén. Ha világháborúra vezet a mostani páros hadakozás, általános drágaság lesz mindenfelé és minden téren. Ennek arányában azonban a kereset, a jövedelem nem fog nagyobbodni s mitévő lesz a kisfizetésű, csekély keresettel, de nagy családdal bíró ember. Gondolni is rémitő erre s jobb, ha optimisták vagyunk s a legjobbat reméljük.

Ha mindentől eltekintünk s csupán a mostani viszonyokat tekintjük idehaza, szomorúsággal kell, hogy eltöltsön bennünket ama tudat, hogy mily nehéz már most is a megélhetés, hogy szaporodik egyre a kiadás, hogy növekedik az adósság, mennyi a gond, a tépelődés s mily kevés a vigasz, mily sovány a remény.

Magyarországra végtelenül sulyos hatással lenne egy nagyobb szabásu háboru, akkor,

midőn általános a pangás, az állam gépezet megfeneklett, sok értékes és közhasznú tervezet hasztalan vár megoldásra, a kartellosdi vidám torát ulti és így tovább.

Béke nyugalmas béke kellene nekünk, hogy feleszmélhessünk, szabadabban lélekhesstünk, gondjaink kevesebbedjenek, a munkánk jobb kedvvel folyjon, elégedettekké váljunk, szóval haladhassunk, fejlődhessünk. Békét áhitunk és óhajuunk, mely a népek boldogulásához vezet.

X. J.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Képviselőtestületi ülés.** Bátaszék község képviselőtestülete 1904. évi február hó 18-án d. u. 2 órakor közgyűlést tartott a következő tárgysorozattal: 1. Az iparostanoncziskola 1903/4 évi költségelőirányzatának megvizsgálása. 2. Az iparostanoncziskola 1902/3 évi számadásának megvizsgálása. 3. A községi iskolák és a kisdudnevelési menedékházi számadások megvizsgálása (1902 évié.) 4. Dolinapusztai iskola-ház vételeiránt határozat. 5. Till B. és társai kérvénye az öreg Sárviz melletti ut kövezése iránt. 6. Az 1904. évi boritaladóegyezségek megkötése végett kiküldött bizottság jelentése. 7. A bikaistálló létesítése végett kiküldött bizottság jelentése. 8. Sárközi Rebeke illetőségű ügye. A képviselőtestület a következő határozatokat hozta: 1—4. Jóváhagyott. 5. Elutasított. 6. Tudomásul vétetett és jóváhagyott. 7.

TÁRCZA.

A rejtelmes ember.

Öt-hat év előtt egy püspöki városban laktam. A város kicsiny volt és agyon építették templomokkal úgy, hogy ha ebéd idejére, vagy alkonyat leszálltára megszólaltak a harangok a pirinyó város zajos zenés lett a kicsiny és nagy harangok csilingelő, kongó, bűgő énekétől. Déli időben mindig a város egyetlen, de szépséges sétányán sétáltam. A helyi lap szerkesztésének kevésbé fontos, mint inkább kellemetlen gondjait ezenidőre felfüggesztettem és zavartalan meglelégedéssel jártam a gyönyörű gesztenyefás utakon, melynek máskor mélységes csöndjét a harangok ilyenkor fölverték, hosszabb időre megbolygatták.

Hajlandóságom ekkor sem volt különb, mint manapság és nagyon kevés emberrel érintkeztem. Magányos természetemnek kedveztem azzal is, hogy ebéd idején kerestem fel a gesztenyés utakat. Egy emberrel azonban állandóan találkoztam.

A kiküldött bizottság jelentése szerint a megtekintett „Sóház“ nem felel meg a célnak, mire a képviselőtestület elhatározza, hogy kérdéses istállót a közlegelőn fölépítteti föl, melynek előmunkálatait az eljáróságra bizza. 8. Elutasított.

— **Választás.** A bátaszéki polgári kaszinóban Beszedics Ödön elnök és Szaniel János igazgató lemondásuk következtében elnöknek Hohman József takaréktári pénztárost, igazgatónak Mayer Alajos fatereskedőt választották meg.

— **Elutasított felebbezés.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter elutasította Ócsény községnek felebbezését, melyben a szőlőhegyen iskolának felállítására van kötelezve.

— **Házasság.** Biró Dezső újvidéki lakos rokonnait, jóbarátait és ismerőseit ez uton értesíti, hogy kedden, folyó hó 23-án d. e. 10 órakor Sági Eszti ke kisasszonynak Mórrott örök hűségét esküszik.

— **A baja—bátaszéki Duna-hid.** A P. N. írja: Azzal a Pécssett is elterjedt híreszteléssel szemben, mintha a baja—bátaszéki Duna-hid építése hosszabb időre elhalasztott volna, a Közg. Lev. konstatálhatja, hogy ennek a nagyfontosságú műnek a megépítésére az összes előkészületek megtétettek és épen séggel senki sem gondol az áthidalás elejtésére. A közigazgatási bejárás eszközlése és az építési munkálatok megkezdése azonban egyelőre éppen az általános politikai viszonyok miatt nem foganatosítható, mert ennek a hidnak az ügye is a beruházási javaslat keretébe tartozik, melynek tárgyalását tudvalevőleg még nem lehet napirendre tűzni.

— **Elhalasztották a sorozást.** A honvédelmi miniszter megkereste Tolnavármegye törvényhatósá

Apró emberke volt. Hosszn fekete hajfürtjei az arcába himbálóztak, amint ingatag járással földre szögezett tekintettel róta a gesztenyés utakat.

A furcsa emberke igen különösen viselkedett. Megtörtént, hogy ballagó utjában hirtelen megállt, mellére lehanyatlott fejét fölvetette, hosszú haja, amilyent csak a nagyon okos és nagyon bolond emberek hordanak, ziláltan arczába csapódott, törpe teste kiegyenesedett és figyelt, hallgatózott arra a valamire, ami nekem ismeretlen volt, de kíváncsivá, nyugtalanná tett. A magányos emberek életében történhetik csak meg, hogy ha valami különös, beteges hajlandóságból eredőleg, irtózza kerülnek minden ismerkedést, egy másik szeszélyes pillanatban vágyvágynak a hirtelen ismeretségre.

Igy történhetett meg az is, hogy a különös emberke, egy izben, mikor ismételtén kémlelte a levegőt és én mellette elhaladtam, minden formalitás megvetésével rám szólott:

— Hallja, hallja!

A kicsi és nagy harangok csilingeltek és zug-

gát, hogy a hadkiegészítő parancsnoksággal egyetértőleg két ujoncozási és működési tervezetet adjanak be; az egyiket március 21 től április 30-ig, a másikat április 6-tól május 10-ig terjedő terminusokra vonatkozólag.

— **A farsang.** A farsang három utolsó napja vigan folyt le Báticaszéken. Táncmulatság volt bőven. A maszkák kedden délután vonultak föl vig muzsikaszó mellett. Az egész község talpon volt, s jót kacagott egy-egy sikerült alakon. Olyan maszka azonban, ki közbotrányt okozott volna, jól eső örömmel konstatáljuk, nem volt. Az utcákon rendőrzárát cirkált, s a duhajkodókat rendre intette. Úgy négy óra tájban történt, hogy valaki a közönség, közül egy kócruhába öltözött maszkát majdnem szerencsétlenné tett azáltal, hogy kócruháját meggyújtotta. A kóc pillanat alatt tüzet fogott, s a maszka mintegy égő fálya egy közellevő pocsolyába vetette magát, s az égő kócot eloltotta. Elaléltnan vitték a városházára, hol nyomban orvosi segélyben részesült: arcán és nyakán szenvedett égési sebeket.

— **A báticaszéki kath. legényegyletnek** f. hó 14. 15. és 16. napjain rendezett éstélyein fölfizettek: Holndonner Ferenc 1 kor. 20 fillér, Rudnyánszky Ferenc 3 kor., Ollé Mihály, Viesner Rezső, Lustig 60—60 fillér, Szám József, Walter Antal, Keinrath Mihály, Radecky Gyula, Mayer János, Liebhauser István 40—40 fillér, Zimmer György, N. N. 20—20 fillért, mely adományokért mély köszönetet mond a rendezőség.

— **Halvacsorák.** Mint minden esztendőben, úgy az idén is a farsang utolsó napjaiban halvacsorát rendeztek a helyi társas körökben. Farsang keddjén

tak, mint más ilyenkor, de az én emberkém lelkesedve szólalt meg újra:

— Ez a hangok orgiája, a színek tobzódása, a vakmerő skálák gyönyörű harmóniája, a líra, a dráma hatalmas szimfóniája — az ilyen városban születnek a zenészigászok.

A nagyhaju kis ember még nem fejezte be hevíletes rapszódiaját és nekem időm volt arra, hogy jobban szemügyre vegyem őt. Pirinyó fekete szemei tüzeltek, elborultak és megint csillogtak. Öregedő arcza többször ideges nyugtalansággal megrándult, fölvetett ajkai megnyultak és gunyos vonalban behajlottak kemény szemita orráig — a szavaló emberke olyan volt ekkor, mint egy szatir.

Ezután minden déltájban találkoztunk. Bizalmas, baráti hangon elmondta nekem, hogy küzdelmes élete volt eddig, az úkapjától kezdve minden apja zenész volt, ő maga is az lesz, de mivel ő csak úgy szakadt ide az idegenből, hát idegennek tekintik ebben az országban, protekciója nincs, s így kénytelen kicsiny családját zeneleckékből istápolni, pedig:

— Gyermekkoromban operát írtam és előadták

a „Polgári Olvasókör“-ben és az „Iparos Olvasókör“-ben“, hamvazó szerdán pedig a „Polgári Kaszinó“-ban és a „Kereskedelmi Kaszinó“-ban tartottak halvacsorákat.

— **A szocialisták szervezése Báticaszéken.** Mult hó 18-án a nagyvendéglőben tartották a báticaszéki szocialisták szervezkedő ülésüket. Mintegy 300 ember gyült egybe, jobbára kömivesek. A helyi iparosok közül és többen voltak jelen, sőt az intelligentia is képviselve volt. A hatóságot Tafner János első bíró és Tír Antal másodbíró képviselte. Az ülést Monigl József nyitotta meg, mely után elnöknek Galli András jegyzőnek Schneider Antal választott meg. A gyűlés szónoka Király N. tolnai kömives volt, aki beszédjét azzal kezdte, hogy Bánffy volt miniszterelnököt agyondicsérte, Széllt és Tiszát gyalázta. Beszéde folyamán fölemlíté, hogy olvasta a báticaszéki ujságot, amely egy pár héttel hírlül adta olvasóinak, hogy nemsokára megjelennek Báticaszéken a szocialisták, kik majd fölfogják osztani a báticaszékiek földjét* Nem a vagyont akarják fölosztani — ugymond — hanem a keresetet a munkaadó és munkás között. Beszélt továbbá a politikai pártokról, lekicsinyelte a kormánypártot és 48-as pártot becsmérelte a néppártot, gyalázta a papokat és föl dicsérte a szocialistákat. Követelte az általános titkos választási jogot, a 10 órai munkaidőt s egyéb ideális dolgokat fájdalmasan elpanaszolta, hogy a katona és pap kizsákmányolják a parasztot s egyebet sem tesznek, csak a napot lopják, föl hívja elvtársait, hogy azon esetben, ha a hatóság a szocialista egyletet nem

* Ezt lapunk nem állította. Szerk.

a stuttgarti operában, egyházi, zenét szerzettem és ma is éneklik a lyóni zsinagógában, a viharok járása azonban, mely engem mindig környékezett felkapott engem a gyöngye pehelyt és idefujt a kicsiny városkába — de itt meg nem halok . . . .

És tényleg, erősen készült reá az új, diadalmas életre, mely itt kezdődne a harangdalos városkában.

Egy napon így szólt hozzám a zenész:

— Kikeresztelkedem. A székesegyház karmesteri állása megüresedett és ha elfelejtem, hogy zsidó vagyok, orgonát és nagy kórust kapok.

Emberkém arra várt, hogy szólok valamit közlésére, de hogy nem válaszoltam, újra beszélt:

— Hát mi is van azon? Vallással czeremóniával eddig se törődtem, aztán egy czeremóniával több vagy kevesebb, mindegy. Megváltozom én? Nem! Megteszem!

Hangja itt pörlekedővé vált. Lärmázott, argumentált, mintha csak engemet czáfolna. Mikor azután végleg belátta, hogy tőlem e dologra vonatkozólag

engedélyezi, alakítsanak asztaltársaságokat, miként Tolnán és egyebütt. Beszédét a szocializmus éltetésével fejezte be, mire elnök az ülést berekesztette. A hallgatóság több ízben lelkesen éljenezett, s csak itt-ott hangzott el egy-egy halk abcug. (A szocialista gyűlésre vonatkozó véleményünket jövő számunkban fogjuk elmondani. Tudósító.)

— **Elkobzott hal.** A múlt héten Bekő Pista halkereskedő egy kocsi pontyot árult a piacon. Szerencsétlenségére a csendőr járőr vetődött arra, amely 65 kg. halat elkobzott tőle, mivel azok a törvényes méretet meg nem ütötték. A csendőrség a halat az elüljáróságnak adta át, amely kisebb-nagyobb mennyiségben elárverezte. Szegény Bekő Pista, aki bevallása szerint mintegy 50 korona kárt szenvedett, azt állította, hogy a halat a kopácsi zárt vízből hozta, de ezt a körülményt okmánynyal nem bizonyíthatta. A szolgabíróságnak följelentetett.

— **A ki kertjét szereti, szép virágokat és kitünő konyhakerti terményeket akar,** az fedezze magszükségletét Mauthner Ödön cs. és kir. udvari magkereskedésében Budapesten, Rottenbiller-utca 33. A cég idei árjegyzékét, mely 226 oldalra terjed, kívánatra mindenkinek ingyen küldi. Ezen árjegyzék az általánosan ismert, világhírű, kitünő magvakon kívül még a különösen érdekes és meglepő konyhakerti és virágújdonságoknak egész sorozatát is tartalmazza.

egy szó megjegyzést sem csikarhat ki, „dühösen kifakadt:

Igenis meg fogom tenni. Magamban hittem eddig is, azután se fogok másban hinni. Az én lelki világom teljesen az enyém, semmi ott mesterséges nincsen. Senki oda, akár Isten, akár babona be nem hatolhatott és azután is megőrzöm függetlenségemet.

A zenész homlokán kiütött a verejték, hosszabb ideig szótlánul ballagtunk egymás mellett, a kicsiny ember göresös botjával szaporán ütögette maga előtt a földet.

Egyszer aztán hirtelen elém került, utamban megállított és majdnem könyörgő hangon szólott hozzám:

— Meg kell tennem . . . Elzüllem, elkallódom, már ugyis érzem, hogy megfogytam, a dal már nem hullámszik úgy végig lelkemen, mint azelőtt. Témáim már nem tűznek olyan színesen képzeletemre, mint hajdanában, invecziom megkopott, az eszem alig bírja el a nagyobb szabású konstrukciót. Meg kell magamat menteni az orgona még megsegít, a bus, melódikus hangok, ha megöntöznék kiszáradt lelkemet,

KÖZÖNSÉG KÖRÉBŐL.

Ismét pár szó.

Az én véleményem az, hogy a hírlapok arra való, hogy bennük a kérdéses eszméket tisztázzuk, de az eszmék megvitatása közben a személyeskedésnek, célozgatásnak helye nincs, legkevésbé pedig a gúnynak. Ez az első, mit megakarok jegyezni. Ha a szerző úr mégis gúnyolódik, ám tegye! Az én flegmám sokkal szilárdabb, mint sem ilyesmiért elhagyna. De egyre figyelmeztetem. Ha valakit valamiről meg akarunk győzni, első és legfőbb kellék, hogy a nyugodt tárgyilagosság teljes mértékben meglegyen bennünk, hogy nyomós érvek szóljanak állításunk mellett. Az egyéni tekintély irodalmi téren semmi! Itt nem tekintély X. Y. gróf, sem a szekszárdi főispán, sem a bátaszéki előkelőség valamelyik tagja. Ha szavunknak akarunk állani, azt be is kell bizonyítani, még pedig úgy, hogy az ellenkező állítás helytelenségét, sajátunknak pedig helyességét kétségtelenül bebizonyítjuk s a megsértett hűség fulánkjaival nem csipjük ellenfelünket minden s íre-szóra meg. Mert mi lesz, ha a másik is így tesz? Megmondom. Eszmetisztázó vita helyett pör-patvar. Én is állok szavamnak, — de be is bizonyítom, mert nem elég, ha valakit elpáholunk azért, hogy valamely tévedésre figyelmeztet, de győzzük is meg az ellenkező állítás igaz voltáról, mit az „igazmondó“ úr nem tett meg.

Első sorban is, a szekszárdi magyar nép ősei „hadakoztak Mohácsnak mezején“. Mint a szerző úr is mondja, II. József idején telepedtek le közéjük idegen ajkuak. Ha figyelt volna a cáfolatnál a szerző

kihajtana onnan az elrejtett elfeledett sok büvös dal . . . . . Meg ne vessen.

A zenész hosszú időre eltűnt. Most már igazán magányosan éltem. Déli sétáimon alig találkoztam valakivel és a valót akarom mondani, hogy a furesz emberke egy ideig nagyon hiányzott Szertelenségében sok volt a rokonszenves vonás, nyugtalan beszédében tömördek az ötlet, főképpen pedig forró temperamentuma volt az, mely itt a szürke emberek között megkülönböztette és érdekessé tette előttem.

Mint a helyi események krónikása természetesen tudtam a kikeresztelkedéséről és arról is mikor megbízták a székesegyház kórusának vezetésével.

Később a redakciónak, szapora beszédű polgártól hallottam először valamit a zenésztől:

— Nagy művész, ha fenn van a kóruson, senkihez sem szól, hanem magába száll — szól az egyik ember.

— A multkor, mise közben rosszul lett és azt mondta, nem tud játszani. Ezen délelőtt nem is orgonázott, de nem ment haza, sőt ott maradt még

úr, bizonyára észrevette volna azt a hatalmas anachronismust, a mit ismét elkövetett. Ugyanis II. József 1780—90 közt uralkodott, a mohácsi veszedelem pedig tudvalevőleg 1526 augusztusában volt, tehát csak 254 évvel előbb.

A telepítés idejét én is tudom, azzal a kis különbséggel, hogy a bátaszékiek igen, de a tolnaiak nem II. József alatt települtek le, hanem mint korlátolt eszemnek tudni engedtetett, Mária Terézia idejében. Ez volt az első raj, míg a bátaszéki majdnem az utolsó. Tehát „nem is olyan régen“, — mint Ön mondja — de nem is magyarosodtak ám el még ma sem, mert a teljes magyarosodás rövid időn belül csak ott lehetséges, hol a túlnyomó rész, vagy a többség magyar. Mert képzelje el csak, hogy egy túlnyomóan német város megtanul magyarul a kisebbség kedvéért oly időben, midőn a magyarosítás ügyével vajmi kevesen foglalkoztak, illetve senki sem. Ezt én ezzel a tökkelütött fejjel még elképzelni se tudom. A németiség oly szívosán ragaszkodik mindenhez, mit egykori hazájából hozott, hogy igen keveset enged elveszni önként abból, magyarosítása pedig oly nehéz, hogy évtizedes, sőt évszázados szorgalmas és odaadó munka gyakran kevés, vagy éppen alig számbavehető eredményt ér el.

Ha oly gyorsan magyarosodott a túlnyomó németiség dacára Szekszárd a szerző úr szerint, — magyarozza meg, miért nem magyarosodott meg Bonyhád, Bátaszék, pedig csekély számú magyarság van mindkettőben? Sőt a magyarság közé ékezt Tolna, Mőzs mért német ma is? Itt a dolog bibéje! A szerző úr, hogy igazát védje, az én hypotesisemet egyszerűen elvetette. Én ugyanis ezt mondtam. „Nem zárkozom

akkor is, mikor a templom kiürült. Furesa egy ember, a zsenik mind ilyen hóbortosak.

Gondolatokat ébresztett bennem a sok mende — monda és csak az érdekelt, mennyi az igazság ezekből a híresztelésekből.

Egyszer aztán újra találkoztam a furesa emberkével. Mikor megpillantott sietve felém tartott és én meglepődésemben szinte elfelejtettem üdvözölni. A kicsiny ember kemény teste megrokkant, a háta meggörbült, a haja a vállverő haja deresre vált.

Alig váltottunk néhány szót, de ő már az átkeresztelkedésről akart beszélni. Én megkísértem a más beszédet, de nem sikerült. A zenész makacsul ragaszkodott gondolatához, daczosan félbeszakította szavaimat és így szólt hozzám:

— Azt hiszi, hogy megbántam, amit tettem. Hiszen nem tettem semmit. Az átmenetre azért szükségem van. Nem arra, hogy kereszténynyé váljak, hanem arra, hogy újra a régi ember legyek . . . .

A kicsiny, öreg ember észrevette meglepődésemet és fakó arcát befutotta a vér:

el ugyan attól sem, hogy a tolnai letelepülők egy töredéke itt visszamaradt, de a lakosság zöme magyar volt.“ Ilyen feltevésnél a hagyomány nem döntő, csak a világos történeti tény. Különben is a hagyományok általánosan kétes értékűek, mindegyikhez szó fér. Ha a szerző úr állítása áll Szekszárdra, akkor a többi községekre is állnia kell föltétele szerint.

Továbbá felhoz vagy másfél tucat ősi német nevet. De ez sem döntő ám! Mert ha 15 ezer lakossal bíró városban pár ezer német nevű lakik is, nem mondható, hogy a város is német eredetű. Tudvalevőleg nálunk 1848-ig iparral és kereskedéssel más nem foglalkozott, csak az idegenek. Ha még fele német név lenne is, könnyen lehetne magyarázatot adni. Mert a magyarságnál mindenütt és minden időben divatozott az „egy gyermekes-rendszer“. Innen megmagyarázhatjuk a magyar nevek kihalását.

Száz év a népek érdekében oly kis idő, hogy alig változtat valamit a népek szokásain, ha más külső körülmény, a környezet is nem működik közre. Ha szakértő bírálókat hívnánk is fel e kérdés eldöntésére, kétség nélkül az lenne az eredmény, hogy telepődhetett le németiség Szekszárdon, de a magyar lakosághoz képest csekély számban. De az semmi képen sem lehet, hogy 15 ezer magyar, még pedig nyelvben, szokásban és érzelemben is magyar lakosa lenne Szekszárdnak, ha a szerző úr álláspontját elfogadjuk. Én teljesen azt az eredményt érem el, bár mint nézem is a dolgot, mit előző felszólalásomban elértem.

Egyébként, ha így járunk el, hogy még azon magyar helyeket is, melyek magyar eredetéhez szó sem fér, jobb ügyhöz méltó buzgósággal idegennek

— Mit tagadjam nem vagyok a régi ember . . . . A keresztiséget fölvettem, de magamhoz hoztam az égető emlékeket . . . . Menekülni akarok . . . . Te atyám imaköntösben állsz előttem, anyám alakja köré pedig glóriát sző a pénteki gyertyák fénye . . . .

A zenész reszkette beszélt, fáradtan vonszolta magát, amikor egyszerre csak meghökkenve megállott. A harangok megszólaltak. Tompa bus hangok ölelkeztek e kicsi harangok énekével. A zenész megrázkódott.

— Ezek a hangok . . . . Egyet se tudok megfogni közülök. A dal, a dal — meghalt . . . .

Eddig a történet, folytatását nem ismerem. A furesa emberke még az nap eltűnt a városkából, visszahagyva családját és számomra egy témát.

Révész Béla.

tüntettünk fel, ne csodálkozzunk, ha szász testvéreink (kik maguk is németek, csak hogy az althochdeutsch nyelvet beszélnek), ránk fogják, hogy ősi magyar ma már nincs is, mert mind Németországból került ide, de itt erőszakkal magyarosították. Épen e lap hátsó oldalán olvastam az 1904. jan. 3. számában a „sárközi svábokról“. Ha így nyilatkozik a „Gartenlaube“ a sárköziekéről, annak csak magunk vagyunk az okai.

Az én véleményem szerint, még ha buzdításul hozta is fel a szerző ur a szekszárdi „németeket“, más alakban kellett volna tennie. Mondjuk így: Ime a szekszárdra települt testvéreink ma, 113 év múlva már ép oly jó magyarok, mint a régi lakosság, csak a nevük német.

Egyébiránt legyen nyugodt szerző ur, a „Zek“-et én is ismertem, sőt még többet is, mert állandóan foglalkoztam velük.

A „Magyar Nyelvőr“-nek is dolgozója lévén, kutatgatnom kell.

A polemiát részemről azon megjegyzéssel bezártnak tekintem, hogy, ha alapos okokkal meggyőző a szerző ur, beadom derekam. De az igazságot gunnyal eltussolni nem engedem.

Dávid Pál.

* * *

Ismételten átnéztem a D. P. urnak szóló soraimat, és azokban sem sértést, sem célozgatást, sem személyeskedést még mikroszkoppal sem fedeztem föl. Az egyes mondatokat elemeikre bontottam, néztem, vizsgáltam, és bennük a sértésnek, célozgatásnak, személyeskedésnek még csak parányát sem találtam. Mások véleményét kértem, és nem akadt egy sem, aki D. P. urral megvádolt volna. A hírlapok célját illetőleg egy véleményen vagyok D. P. urral. Azt is concedálom, hogy irodalmi téren nem számít az egyéni tekintély. Ha jól tudom, nem is támaszkodtam arra. Azonban engedje meg D. P. ur, hogy tiszteletteljesen kijelentsem, miszerint állításaimat nem döntötte meg. Nem elég ám egy csomó királyra hivatkozni szót szaporítani, aztán azt képzelni, hogy az igazság az én részemben van. Ki állította, hogy a szekszárdi magyar nép ősei nem hadakoztak Mohácsnak mezején? Igen is hadakoztak, de, hogy »a szekszárdi nép nagyrészének ősei nem hadakozának Mohácsnak mezején«, azt most is állítom. Akár II. József, akár Mária Terézia alatt jöttek be hazánkba. Tehát anachronismusról szó sem lehet. Mert, hát azt csak föltételezni rólam D. P. ur, hogy az ő bölcs magyarázata előtt is volt tudomásom Mária Terézia uralkodásának és a mohácsi veszedelemnek idejéről. Nő igen, mivel nálunk azt még az V. osztályú svábgyerek is tudja. Hogy Szekszárd német ajkú lakosai minek a hatása alatt lettek magyarokká, azt bevallom: nem tudom. S valószínűleg D. P. ur

6

sem tudja. Szekszárd monografiájával még sohasem foglalkoztam. Hogy Tolna és Mőzs ékesszavu németjei vagy Bonyhád orthodox zsidói miért nem lettek eddigéig olyan színmagyarokká, mint Szekszárd derék polgárai, azt sem tudom. Ezeknek a történetükkel sem foglalkoztam még. De, hogy Tolnán, Mőzsön alig akad ember, ki magyarul nem tudna, az bizonyos. Ezzel nem akarom mondani, hogy nevezett községek lakossága testben-lélekben magyar; csak azt, hogy rövid idő múlva azzá lesz. D. P. ur Szekszárdról, mint 15 éves lakosu városról beszél, s azt mondja, hogy „ha 15 éves lakosu városban pár ezer németnevű lakik is, nem mondható, hogy a város is német eredetű“. Ez áll. De méltóztassék figyelembe venni, hogy Szekszárdnak ez előtt 86 esztendővel csak 6797 lakosa volt, s Mária Terézia korában valószínűleg még kevesebb. S ha 6797 lakos közül pár ezer lakos németnevű, hát az csak amellett bizonyít, amit én állítottam. Egyébként méltóztassék Fehér György „univerzitási oktató“-nak 1817-ben kiadott lexiconát (I. 5 kötet. 108 l.) betekinteni, hol írva vagyon, hogy „Szekszárd lakosai elegyes Magyar és Német“. Tehát „elegyes“ D. P. ur. És hová lettek a szekszárdi németek? Magyarokká lettek, miként azokká lesznek Mőzs, Tolna és Bátaszék németajkú lakosai is. A szászok és a Gartenlaubera tett megjegyzéseit szó nélkül hagyom. Tulhajtott hazafiságból a történeti tényeket letagadni nem lehet. Egyebekben pedig legyen meggyőződve D. P. ur, hogy az „igazságot gunnyal eltussolni“ sohse volt szándékomban.

Igazmondó.

„A lajvéri kápolna“ című cikkhez.

Bátaszék római katolikus lakossága a véghetetlen hatalmu Isten dicsőségére és a népnek lelki épülésére egy pompás, pazar kivitelű templomot emelt. Ezen művészi kivitelű alkotásnak létrejöttét legelső sorban elhalt ősainknek köszönhetjük. Emeltünk egy pompás templomot, majdnem félmilliónyi költséggel, de az összegnek legnagyobb részét ősaink kuporgatták össze egy garmadába és ezen elődeinkből két nemzedék által összeadott áldozat, kamatot kamatra számítva erre egy horribilis összegre nőtt.

Áldozatokat, a mai viszonyokhoz mérten nagy áldozatokat követelt a mostani nemzedéktől ezen templom fölépítése. Talán kegyelettel fognak megemlékezni rólunk utódaink. Épp úgy, mint minden a mai korban élő becsületes, jóra való hívő azon ősokről megemlékezik, akik a templom felépítéséhez szükséges összegnek alapját vetették.

Leányegyházaink tagjaitól is követelt némi áldozatot ezen pazar templom felépítése, illik az anyagyháznak, hogy az előbbieket is anyagi viszonyaihoz mérten segítse.

Segélyezni a leányegyházakat, de mindannyit, ha az anyagi viszonyok megengedik, erkölcsi kötelesség. Anyaegyházunk az Isten dicsőségére emelt épületet is csak pénzkölcsön felvétele által tudta felépíteni.

Egyházunk tagjai többnyire földmives és napszamosokból áll, a kiknek télnek idején oly sürgős visszamaradhatatlan munkájuk nincs, különösen a leányegyházak tagjainak. A lajvéri népnek a hitközség az öreg templom lebontásából nyert anyagból adományozhat, de a költséget, hogy ezen anyagot nyerjük, megtakaríthatták volna, ha a leányegyháznak tagjai, miután mind, egynehány kivételével, földmives vagy napszamos, saját maguk lebonthatták volna.

Adósságunk ez összeggel kevesebb lett volna. Hisszük, hogy a leányegyháznak is jobban esik, ha kevesebb az adósság, mint ha szaporodik.

„A hitközségi tanács egy leányegyháznak kérelmét teljesítette és a kért anyagot egyhangulag megajánlotta. Hogy ezt igazságosan cselekedte-e? mond meg szives olvasó!“ Az alapszabályok 12. §-a értelmében nem, mert a közgyűlés hatáskörébe tartozik.

Nem hisszük, hogy a közgyűlés ezen kérelmet nem teljesítette volna.

Nem akarunk egy-két tudálékos atyafiról beszélni, a ki magáról azt hiszi, hogy kanállal eszi a tudományt, hanem felkérjük a becsületes, józan gondolkodású lakosságot, hogy vegye tudomásul a következő száraz, de igaz számadást.

A hitközségi tanács az öreg templom lebontását árlejtésben 870 koronáért vállalkozóknak átadta. Ha nevezett templom lebontását kisebb részletekben, részért adta volna ki a tanács, anyagot annyit, ha nem többet nyerhettünk volna. Két cél lett volna ez által elérhető. 1-ször: 870 korona megtakarítása, 2-ször: sok szegény hívő, kinek télnek idején nincs munkája, kereshetett volna anyagot, a mire szüksége lett volna.

Hangzatos frázisokkal való félrevezetés e sorokban nincs.

Schneider Mátyás.

* * *

Készséggel adunk helyet Sch. M. cikkének egyrészt, hogy ismételten tanubizonyosságot tegyünk arról, miszerint lapunk kizárólag és föltétlenül a közügyet szolgálja, másrészt, hogy bebizonyítsuk Sch. M. és társainak, hogy e dologban nincs igazuk. Az alapszabályok 12. §-ában nem talállok egyáltalán olyast, ami a dolog érdemére vonatkoznék. A közgyűlés annak idején fölhatalmazta a hitközségi tanácsot, hogy a templomépítés és az épületek lebontása körüli módokat s általában minden a templomépítés körébe tartozó dolgokat saját hatáskörében intézze el. Ezenfölül megszavazott a meglevő pénzhez még 50 ezer koronát, s ennek az összegnek mikénti föl-

használásával is a tanácsot bizta meg. Ezen korlátlan megbizással a tanácsnak joga van tehát a régi templomot lebontatni hagyni s az abból nyert anyagot legjobb belátása szerint az egyházközség céljaira fordítani. Elajándékozni nincs joga, szó sincs róla, de nem is ajándékozott senkinek s mmit. Hogy a lajvérieknek adott egy kicsiny kápolnára való anyagot, az nem ajándék, az jogosan megilleti őket. És csak azon esetben adja, ha az anyaegyháznak nincs szüksége rája. És amennyiben nincs, kapni fognak. Vagy talán nem az egyházközség céljaira lesz fordítva? Ha igen: akkor joga van ahhoz a tanácsnak; ha nem: akkor nincs. De ezt tán Sch. M. sem vonja kétségbe?

A mi Sch. M. „száraz és igaz számadását“ illeti, hát nekünk is van „száraz és igaz számadásunk“, tessék ezt is tudomásul venni. Mielőtt a hitközségi tanács a régi templom mikénti bontása fölött határozott volna, a tanácsnak egyik-másik tagja, köztük alulirt is, szakembereket hallgatott meg, megtudandó, hogy a bontásnak melyik módját ajánlják, a közönség által részben bontassék-e vagy az egész vállalkozóknak adassék ki? A szakemberek mindegyike az utóbbi módot ajánlotta, annál is inkább, mivel a templomnak egyik másik részét még azon esetben sem bontották volna le, ha az anyagon fölül busás díjazásban részesültek volna. Egyenként szöktek volna meg a részes vállalkozók. Sch. M. „száraz és igaz számadásában“ aзи állítja, hogy a hitközség a részes bontás esetén több anyagot nyert volna, mint így. Ugyan? Hát tudja Sch. M., hogy az uradalmi épületek lebontásakor a részes vállalkozók 60—95%-ért bontottak. (Ugy tessék érteni, hogy 95 téglát jutott a bontóknak és csak 5 téglát maradt a hitközségnek.) A templom bontásánál még amugyabban jártunk volna. Ha egyáltalán lehetett volna a templom bontását részes vállalkozóknak kiadni, ez semmiesetre sem vált volna a hitközség előnyére. Miért? Lássuk a mi számadásunkat. A templom falai körülbelül 160 ezer téglát adtak. (Itt megjegyezzük, hogy a részes vállalkozók sem lettek volna képesek több téglát előteremteni, hacsak nem párnan csusztatták volna le a téglákat a magasból.) A 160 ezer téglát megér 3200 koronát. (Kötelezzük magunkat ezért az árért az összes téglát eladni.) Most tegyük föl, a templomot részes vállalkozók bontották volna. Mennyiért? Vegyük a 60 és 95 közti arányszámot. Tehát 78%-ért. Így a részes vállalkozóknak jutott volna 124800 téglát 2496 korona értékben. Vonjuk le most ezen összegből a tényleges vállalkozóknak a hitközség által fizetett 870 koronát, és látni fogjuk, hogy a tanács a bontás e módjával 1626 koronát, mondván egyezerhatszázhuszonhat koronát takarított meg a hitközségnek. Tessék ezt a „száraz és igaz“ számadást Sch. M. és társainak figyelembe venni, s afölött komolyan gondolkodni, s

ha nem elfogultak, ha nem vezeti őket a személyeskedés, megfognak győződni, hogy a tanács helyesen és becsületesen cselekedett. El nem halgathatom, hogy ehelyütt ne figyelmeztessem, valamire Sch. M. és társait. Az egyik utóbbi tanácsülésen szó esett Hofstatter és társai ama mozgalmáról, hogy a templom bontása miatt közgyűlést akarnak. Az ülésen jelen volt a patronus képviselője, az urodalmi főtiszt is, ki oda nyilatkozott, hogy a régi templom a kegyur tulajdona, az építette, az tatarozta, az fizette utána az évi biztosítást, sőt évről évre a leltárban is mint tulajdonát vezette, nincs oka tehát a lakosságnak, hogy afölött veszekedjék.

Ha a patronus azt fogja látni, és tapasztalni, hogy a tanács által a hitközségnek vindikált jogos tulajdona fölött a közlakosság hajba kap, és hogy a hitközségnek egyik-másik tagja e kéreés miatt indokolatlanul fölkavarja a nép nyugalmát és békéjét: rövid uton fog véget vetni a perlekedésnek. És méltán! Mert vannak sokkal fontosabb ügyeink, intézük el azokat!

Joó Károly.

Felelős szerkesztő Joó Károly.

Köszönetnyilvánítás.

Szeretett, drága

Mariska

leányom gyászos elhunytá alkalmából mindazon rokonaimnak, barátaimnak és ismerőseimnek, a kik részvétük kifejezésével vagy a temetésen való megjelenésükkel mély fájdalomukat enyhíteni igyekeztek: hálás és őszinte köszönetünket nyilvánítjuk.

Bátaszék, 1904 február 15-én.

Leininger Ferencz és családja.

HIRDETÉSEK.

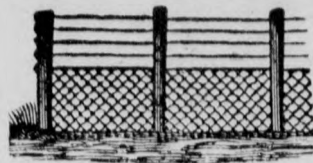
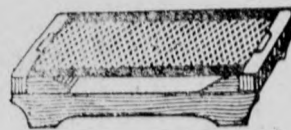
Egy kevésbé használt, majdnem teljesen új vasszerkezetű

„Mignon“-zongora

családi viszonyok miatt **olcsón eladó.**

Hol? Megmondja a kiadóhivatal.

8

Itt az alkalom,

hogy mindenki

az egészségtelen, penészesedő szalmazsákját eldobhassa és helyébe **csekély 8 koronáért** egy kiváló erős, fakeretű

acélsodrony ágybetétet

rendelhessen nálam,

mely **tartós és olcsó, szag- és féregmentes**, ennél fogva egészséges. **Az ágy belméretének be- küldése után**, annak megfelelően szállítja a készítő:

Ifj. Utry Pál, Baja.

Készítek egyszerű és díszes **sodronykerítést** udvar, kert, sétány és templom bekerítésére, **áthányó rostákat** kőszén és kavicsnak, szóval e szakmába vágó mindennemű munkát **olcsón, gyorsan és pontosan.**

Biztos keresetet

nyújtunk minden állású egyénnek sorsjegyek eladásával új törvényes módszerünk szerint. Nem részlet-üzlet. — Ajánlatok intézendők:

„Sorsjegyletési bank“-hoz

BUDAPEST, VIII. ker., József-körút 13. sz.

Megjelent!

Első legnagyobb magyar szabászati magántanulási tankönyv. 350 oldal, 410 rajzzal, füzve 10 korona, kötve 12 korona, férfi- és női szabók részére. Fehérnemű szakkönyv 1 korona. — Szabászatra tanítványokat elfogadok.

Mehr Sámuel, okl. szabásztanító,

BUDAPEST, VII., Kazinczy-u. 36/H.

Szerelők és bádigosok figyelmébe!

Augenstein Hugó,

Budapest, VII., Wesselényi-utca 11/a.

Mindennemű ivlámpák, csillárok és az összes világítási felszerelési anyagok raktára. Különbféle sárga- és vörösréz asztali lámpák.

PRAGAN ALVIS fémárugyára

Bécs—Budapest.

Specialista világítási cikkekben.

Nyomatott Szegzárdon Báter Jánosnál 1904.